

Umrli je mladi ravnatelj «Nouvelle Revue française», kritik in romanopisec Jacques Rivière, rojen leta 1886. v Bordeauxu, v pokrajini Montaignea in Montesquieuu. Bil je eden prvih literarnih estetikov sodobnega francoskega knjištva (študije o poetih Claudelu, Baudelaireju, Gideu in Rimbaudu) in globok esejist (Odkritosrčnost napram samemu sebi, Vera, Samota, O pustolovskem romanu, v N. R. Fr., v letih 1912.—1914.). V edinem romanu *Aimée*, analitični mojstrovini, je izobličil nov tip moderne žene in z junakom Françoisom ustvaril močnega naslednika Adolpheu, Dominiqueu, Frédéricu Moreauju, Robertu Grezolu in de Valbertu. Boril se je zoper medlo splošnost v literaturi, zoper tako zvani globalizem (ime izvira od Rivièreja), — «l'état d'ensemble et de confusion», ki ga je simbolizem zanesel v francosko slovstvo, in se potegoval za povratek k psihologiji («clarté et distinction»), k nekakšnemu novemu klasicizmu. Od nejasne «pete» k močni, življenje izžarujoči «govorjeni» literaturi. Vtise tri-letnega ujetništva v Nemčiji je zabeležil v knjigi «L'Allemand». Obetal je še mnogo.

Prezgodaj je ugasnil tudi štiriintridesetletni Louis Chadourne iz Brivesa, čigar imena, ker ni živel v Parizu (centralizem!), ne najdeš v nobeni novih antologij. Pa bi bil vsaj to gotovo zaslužil. Napisal je verze: Spomin na pomladno smrt ter Ljubezen in peščena ura — in romane: Ladjin gospodar, Mladeniški nepokoj in Zemlja kanaanska. V potopisnih črticah iz Gvian, Lonec v črnem, se zlasti jasno odraža njegova močna kontemplativna narava. *Pavel Karlin.*

Kavovina Evrope. Tako so nazvali pariški listi ustanovitelja futurizma F. T. Marinettija, ko je šla čez pariški oder njegova tragedija «Le Roi Bombaue» in so se bile vnele zaradi «Manifesta» futurizma, objavljenega v «Figaru», žive polemike ter se je bil revolucionarni futuristovski oče še končno spopadel na sabljo z romancierjem Ch. H. Hirschem. O svojem literarnem revolucionarstvu, ki je z enim mahom zavrglo slavno preteklost ustvarjajoče Italije in ostalega sveta ter se ni zadovoljevalo s širjenjem futurističnih glasil, programov, letakov širom Evrope, ampak je stopilo pogumno tudi na misijonarsko pot v gledališče, v kavarno in na ulico ter se tako izpostavilo občudovanju in zasmehu najširših plasti, govori Marinetti še danes, po dvajsetih letih, z istim mladeniškim ognjem, kakor ga srečujemo ob slehernem nastopu mladostnih sil, ki si gnetejo, zaverovane v pravovernost lastnih idealov, tesno pot skozi trdno masivnost kulturne stavbe človeškega duha, zrastle iz matematične nujnosti zgodovinskega razvoja. O tem nam priča njegov avtobiografični članek «Caffeina dell' Europa», ki ga priobčuje januarska številka milanske «Novelle» o priliki slavlja, prirejenega letos v Milanu «poživljevalcu italijanstva». O svojem razmerju do ljudi in posledicah, ki jih je izzval njegov nastop v javnosti, pravi ta borec sledeče: «Razpršiti, popraviti bi bilo treba mnogo legend, zbrisati mnogo natolcevanj. A ne! Požvižgam se na vse! Sledim raje svoji usodi misijonarja umetnosti ter se rad poslužujem samega sebe, svojega zasebnega življenja in osebnih spominov, da morem ponovno udariti «pasatizem», ki še vedno onečašča mojo ljubo Italijo.» Hvaležen je silam, kumicam ob rojstvu in svoji mladosti, ker so ga ohranile ene največjih nesreč človeka: monotonije. Njegovo življenje je bilo zelo hrupno, nenavadno, pisano. Po očetu, Pijemontezu, je dobil svojo veliko silo krvoželjnega hotenja gospodovalca, na srečo brez goste mreže očetovih spletkarskih duševnih zmožnosti in brez njegovega sijajnega spomina. Rojen je bil v Aleksandriji v Egiptu, kjer je slovel njegov oče kot največji odvetnik in poznavalec civilnega prava, od matere iz Milana, ki je družila v sebi nežnost poezije, mehko glasbe in toplo prisrčnost solza. Obiskoval je kolegij francoskih jezuitov «Saint François»

Kronika

Xavier», kjer se ni naučil drugega kot sijajne igre s footballom. V svojem štiri- najstem letu je profesorja patra Buferneja tako navdušil z nekim popisom jutranje zarje, da mu je slovesno zatrdil, da je z njim prekosil Chateaubrianda in mu prerokoval bodočnost sijajnega, velikega poeta. Takrat se je bil tudi zaljubil v 14letno institutko, orijentalcko Mary, se zanjo nekoliko pobil in zapadel neki vrsti mysticizma. Vtihatopil je v institut Zolajeve romane, bil zaradi tega izključen iz zavoda, nakar ga je oče odposlal v Pariz. Postal je «bachelier des lettres», prispel v Italijo in pohajal univerzo v Genovi. Tedaj je izšla v «Anthologie-Revue» njegova pesnitev v prostih verzih, «Les vieux marins», ki sta jo nagradila Catulle Mendés in Gustave Kahn, oba ravnatelja «Samedis populaires» Sare Bernhardtove, katera je pesem tudi recitirala z uspehom v svojem gledališču. Vrnil se je v Pariz kot slavljén novi poet. Tedaj je imel po vsej Italiji obilo predavanj v prilog simbolizma in francoskega dekadentizma ter odkril občinstvu Baudelairja, Mallarméja, Verlaina, Rimbauda, Laforgueja, Kahna, Claudela, Forta, Verhaerena in Jammesa. Ksneje je ustanovil mednarodni mesečnik «Poesia», kjer so se razvili najboljši mlajši italijanski poetje: Cavacchioli, Buzzi, Govoni, Palaz- zeschi itd.

Izmenoma je nastopal kot umetnik in politik. Po škandalu z dramo «La donna é mobile» v Torinu, kjer je branil svoje delo pogumno pred žvižgajočim občinstvom, so sledili njegovi znani, živahni, a včasih zelo dramatični «futuristični večeri», na katerih so sodelovali tudi najboljši njegovi učenci: Boccioni, Palaz- zeschi, Rusolo Carrà, Mazza, Altomare, Cangiullo itd.

Roman «Mafarka le Futuriste», ki je dosegel v Parizu sijajen uspeh, je prišel v Italijo pred sodišče in so se zanj zavzeli Capuana, Barzilai, Cappa, Sarfatti, a vseeno ni našel milosti ne na prizivnem in niti na kasacijskem sodišču. Bil je vojni dopisnik v tripolitanski vojni, pri obleganju Odrina in je takrat izumel «Parole in Libertà», pod katerih vpliv so prišli vsi novejši italijanski pisci in boljši časnikarji. Iz njih je nastal novi stil, hitri, skakajoči, simultanski, naravni izraz današnjega življenja.

Ksneje povzame zopet svoja futuristična propagandna romanja po Evropi in zaide celo v Rusijo, kjer ima osem predavanj v Moskvi in Petrogradu. Začuden najde tam že obilico slednikov futurizma, katerih še slutil ni. V Italiji se za- vzame za novo gledališko umetnost «Teatro sintetico», na kar se vrže na pro- pagandno delo za svetovno vojno, ki se je udeleži tudi kot borec. — Nato našteva Marinetti vse svoje politične nastope v povojnem kaosu italijanske politike, na kar prehaja na delo za svojo povojno novost «il Teatro della Sorpresa» z neizogibnim boksanjem in škandalom po rimskih ulicah. Sledi nova turneja po zgornji Italiji z delom «Tamburo di Fuoco», ki je doseglo uspeh tudi v Pragi. A ker tega naštevanja le noče biti konec, prepušča Marinetti v tej avtobiografiji besedo dvema velikima poetoma, kot pravi, ki sta ga vredno opevala v dveh posebnih pesnitvah. Eden je Emile Bernard, naslednik Mistrala, provansalskega pesnika, drugi pa Paolo Buzzi, pesnik «Aeroplanov». Obe pesnitvi zaključuje Marinetti s sledečo ugotovitvijo: Imam pa še neko lastnost, na katero so vsi pozabili: ne poznam nikake skromnosti! — In to bo menda tudi res! Šicer bi mu ne bili njegovi slavitelji v Milanu podarili nekaj čez 300 metrov dolgo itali- jansko trikoloro, ki ima to prednost, da je največji prapor Italije. Sodobne namreč, Mussollinijeve, kakor je tudi njegov lastnik-poet najvernejši in naj- zagrizenejši sluga sedanjega režima. In v tem je tudi prava «kavovina Evrope», seveda v reakcionarnem pravcu.

J. S.

Urednikov «imprimatur» dne 10. julija 1925.